

knjaja vsaa šetrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za šetrki leta „ 1.30

Narečnina se pošilja
upravniki v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Dolžniki katol. tis-
kovnega društva do-
lžajo list brez po-
sodne narečnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobe
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 s.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vristice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 32.

V Mariboru, dne 11. avgusta 1898.

Tečaj XXXII.

Slovanska vzajemnost.

Maribor, dne 7. avgusta 1898.

Že dvakrat smo pisali letos v našem listu o slovanski vzajemnosti. Ti članki niso izostali brez uspeha, ampak so povzročili mogočen vtis tudi na marsikaterega Slovana na severu, kakor nam je znano iz zanesljivega vira. In zopet nam nujna, prenujna potreba tišči pero v roko, da opozarjamo na to vzajemnost. Slovanska vzajemnost je za avstrijske Slovane, osobito pa za nas Slovence, jedina rešitev, jedina nada narodnega obstanka.

Ko popravlja vlada svoje stoletne krivice glede Čehov in jim obeta nekoliko enakopravnosti z Nemci, oglašajo se pridno tudi slovenski voditelji za pravice svojega naroda, ki ječi vklenjen v tesnih sponah krutega germanizma in italijanizma. Pa kaj je odmev teh povsem opravičenih zahtev? Krohot in nečuvstvo preziranje vladnih listov. Ko se že potapljam v nemštvo, nas še noče poznati vlada: vi še lahko čakate, zdaj imamo nujnejših opravkov, nego pečati se z vami, je vladni odgovor na naše zahteve. Že služimo 615 let zvesto avstrijski kroni, Bog nam je priča, da smo ves ta čas srčno ljubili cesarsko rodbino. Ni ga bojišča, katerega ne bi v prid Habsburžanom napajala tudi slovenska kri. A za vse to nam zdaj odmeva od mero-dajnih vladnih krogov: pogini, namnoži število Nemcev, vzgradi most germanski do Adrije! Vse druge stranke pozna grof Thun, kliče jih k sebi, se z njimi poganja za njih pravice, slov. krščanske narodne zveze ni poznal, torej

tudi Slovencev noče poznati. Zato pa Thunu in njegovi vladi zaupati ne moremo, ampak vso nado stavimo jedino le na slovansko vzajemnost, dobro vedoč, da je v Avstriji blizu dvakrat toliko Slovanov, kakor Nemcev. To nado gojimo posebno danes, ko smo sprevideli, da bo po nas, ako nas severni Slovani pustijo na cedilu. Že ako narodni položaj ostane pri nas, kakor je sedanj, nimamo upanja, da bi kedaj postali neodvisen, samostojen narod, ker zadušila nas bo prej nemška in laška silna premoč. Ako se pa reši jezikovno vprašanje brez nas, ne glede na južne Slovane, bo naš narodni položaj še tužnejši, iz deža pridemo pod kap. S podvojenimi močmi si bodo naši narodni nasprotniki prizadevali potujčiti nas. Zato je naš klic po vseslovanski vzajemnosti glas one prirojene sile, ki se brani pogina in hlepi po obstanku.

Pa ne samo skrb za slovenski obstanek nas sili apelovati na vseslovensko vzajemnost, ampak tudi ljubezen do avstrijskih Slovanov sploh. Kajti ako nas ugonobi tuja sila, se bo tem potem na škodo Slovanom ukrepil posebno nemški življenj in na sedanjih slovenskih tleh se pomnožilo število njihovih poslancev. Po sedanjem volilnem razmerju imajo Nemci že blizu polovico glasov — 191 od 425 — a z glasovi sedanjih slovenskih poslancev si bodo priborili nadpolovično večino, ki bo v narodnih rečeh stala trdno kot skala nasproti avstrijskemu Slovanstvu. Čehi in Poljaki torej nikakor ne smejo prezirati glasov naših poslancev, ako se hočejo

vspešno ustavljati nemškim nakanam o narodnih stvareh.

Nadalje pa treba pomisliti, da se bodo Nemci s podvojenimi, potrojenimi močmi lotili ponemčevanja čeških in poljskih dežel; kadar preminejo Slovenci. Zdaj so njih ponemčevalne sile razdeljene, glavni napad je naperjen zoper Slovence, katere vlada name-noma in sistematično ponemčuje. Ko bo pa po nas, zjedinila se bo ponemčevalna moč na severu in z ogorčeno silo delovala v propad tamošnjih Slovanov. Nikakor ne preziramo moči češkega in poljskega naroda; dobro vemo, da imata ugodnejšo zemljepisno lego, nego mi, da sta narodno bolj probujena, kulturno bolj razvita nego mi, da se bosta lažje ustavljala tujemu navalu, nego Slovenci; a če se uvažuje nemška sila, ki dobiva svojo premoč iz mogočne Prusije, nikakor ne morejo severni Slovani brezskrbni in mirni biti za svoj narodni obstanek. Kaj nas uči zgodovina o nemški nasilni krutosti glede ponemčevanja slovanskih plemen? Ponemčila je ves svet med Labo in Odro, od češkega gorovja pa na severu tje do morja. Izginili so polabski Srbi, Bodrici, Ljutici, Pomorjani in kako so se že imenovali. Pruski Poljaki so letos izgubili nič manje nego 8 državno-zborskih sedežev. Ali ti žalostni pojavi ne učijo avstrijskih Slovanov, da nam treba biti opreznim, da moramo zjediniti svoje zadnje moči, da ne smemo prezirati nobenega še tako malega slovanskega plemena in iz-občevati ga iz splošne vzajemnosti, ki more le nekoliko krepiti v celoti slovansko vzajemnost, ako nam je resno za narodni ob-

Listek.

Vroče poletje.

Kakor lastavice spomlad, tako dijaki naznanjajo vroče poletje. Kadar zapustijo dijaki mestne zidove ter odrinejo k svojim roditeljem, da pri njih izkašljajo debeli solski prah, takrat se začne vroče poletje.

Vroče poletje pri človeštvu ni priljubljeno. Njegova najslabša lastnost, zaradi katere se ravno tako iskreno sovraži, je vročina. Vročina je neprijetna pridnemu in lenemu človeku. Pridnega zadržuje v delu, lenega pa vznemirja v lenobi.

V poletju ima človeštvo naenkrat druge nazore. V zimi, spomladi in jeseni se človek boji mrzlot, sedaj jo ljubi nad vse. Ogiblje se vode, sedaj tiči v njej kakor raca in goska. S solncem si je največji prijatelj, sedaj se skriva pred njim kakor hudodelnik pred svetno pravico.

Solnce pa se v poletju res tudi precej spremeni. V zimi komaj izide, že zopet zatone. Sedaj pa že na vse zgodaj prisveti skozi okna, da se še človek prav naspiti ne utegne. Po dnevu siplje vso svojo toploto na zemljo, kakor da bi drugi dan ne namenilo več priti. Zvečer pa se ne more posloviti od

zemlje. Samoumevno, da si s takim ravnanjem solnce ne pridobiva naše naklonjenosti.

Poletne noči so navadno zelo krasne. Vsaj pesniki trdijo tako, ki razvijajo svoje delovanje najrajši po noči. Toda razven pesnikov menda nikdo ni prijatelj poletnih noči, ker so prekratke. Noči niso za pesnikovanje, ampak za spanje.

V spomladi napolnjuje zrak prijetna vonjava pestrih cvetlic, v poletju pa brenčanje živahnih muh, komarov in brenceljev.

Ljudje se v vročem poletju le malo ženijo. Bojijo se, da bi jih že kar v začetku njih zakona ne nadlegovale različne sitne muhe, komari in brencelji. Toda v zakonu neki te žuželke tudi po zimi ne nastopijo rade zimskega spanja.

Mestjanom se porodi v vročem poletju v njihovem srcu nova ljubezen, katere v zimi, spomladi in jeseni ne poznajo, ljubezen do dežele. Prej bi jih za celi svet ne izvalil iz mesta, sedaj silijo sami ven ter se postajajo s svojo vsiljivostjo marsikateremu deželanu prav sitni.

Poljedelci in vinogradniki v vročem poletju nikdar niso dobre volje. Vsak oblak jih vznemirja, kajti kdo ve, ali ni v njem toče? Ni strašnejše kazni iz neba za poljedelce in vinogradnike nego je toča. V par minutah jim uniči celoletni trud njihovih rok. Le vo-

jaki na manevrih bi se dali v nekoliko primerjati s točo. Tudi oni poteptajo v par minutah zopet vse isto v zemljo, kar je prirastlo iz nje.

Jedini stan, ki je brzkone vsaj nekoliko zadovoljen z vročim poletjem, je krčmarski stan. Z vročino poletja raste tudi žeja človeštva. In človeštvo je sedaj že bolj vajeno, da si ugaša svojo žejo pri krčmarjih nego pri hladnih studencih. Navadno je tudi vsejedno, ali gre človek k studencu ali krčmarju. Povsod dobi vodo.

Žganjepivci so v vročem poletju vsaj jedne skrbi rešeni. Ni se jim treba bati, da bi zmrznili. V časniki pa v poletju vsled tega izostaja stalna novica o zmrzlih žganjepivcih pod naslovom: «Čujte, čujte, kaj žganje dela!»

Politika v vročem poletju vključ veliki vročini navadno v vseh državah zmrzne. To je neizrečena nezgoda za resnicoljubne časnika. Lagati si ne upajo, resničnega pa nimajo ničesar poročati. Da pa resnicoljubni časnika vendar napolnijo predale svojih listov, zato priobčujejo spise svojih lažljivih tovarišev. Človek si mora znati pomagati tudi v vročem poletju.

V vročem poletju utihnejo tudi vsako leto naši dopisniki in poročevalci. Ker so tudi letos usahnili, zato vam je napisal mladi urednikovič takrat podlistek o vročem poletju.

stanek? Naj si imamo tudi različne potrebe, merodajni slovanski činitelji bodo izumili ono sredstvo, ki nas bo narodno družilo, vsem jamčilo narodni obstanek, ako nas bo družila vse ljubezen do jedino rešilne slovanske vzajemnosti v okviru avstrijskih mej.

—r—

Ljubimo narod!

Iz dravske doline, dne 8. avg.

Sedaj je čas društvenih veselice in zborovanj. Nedeljo za nedeljo, praznik za praznikom se vršijo vsled tega po naši lepi zemlji majhni narodni shodi. Kakor nam je vsem znano, se ob takih prilikah rado mnogo govori. In govori se soseben navdušenje o našem narodu, o naši domovini. Ljubimo narod, ljubimo domovino, tako pozivljajo poslušalce različni govorniki k domovinski ljubezni. Mi nikakor nečemo grajati ali smešiti te navade naših društvenih govornikov. Nasprotno, mi hočemo le natančneje razložiti obsirno vsebino njihovih kratkih, vspodbudnih besed ter tako le povečati njihov pomen in njihovo važnost.

Ljubimo narod! Dobro, ljubimo ga! Toda kaj se pravi ljubiti? Ljubiti se pravi, kakor nas učijo modroslovci, komu dobro hoteti in če le mogoče, tudi storiti. Ako torej ljubimo svoj narod, moramo mu dobro hoteti in storiti. Temeljna dobrota za vsak narod pa je njegov obstanek. Potemtakem moramo želeli narodu obstanek, delati moramo, da se narod ohrani, da ne propade, da se ne izgubi. Vsakemu narodu pa zagotavljajo njegov obstanek tri reči: нравna moč, duševna izobrazba in gmotno blagostanje.

Na prvo mesto smo postavili нравno moč. Zgodovina vseh časov nas uči, da z нравnostjo vsak narod pada in raste. Grki so izginili iz svetovnega pozorišča, ker so se udali nenravnosti. Rimljani so izginili vsled istega razloga. Turška država razpada, ker je pri mohamedanih нравna pokvarjenost velika. Francoska moč gine, ker gine pri francoskem narodu нравnost. Noben zgodovinar ne prisoja madžarskemu narodu slavne bodočnosti, ker tudi pri njem stoji нравnost na dokaj nizki stopinji. In zakaj se izgublja z нравnostjo tudi narod sam? Pohoten, razkošen, nenraven narod si uničuje svojo duševno, telesno in gmotno moč. V uživanju si kvvari svojo dušo, svoje telo in svoje blagostanje. Nenraven narod je okužen narod in po vseh dušeslovnih in zgodovinskih zakonih mora propasti. Zato pa, ako res ljubimo in

hočemo ljubiti svoj narod, glejmo, da si ves narod, razumnštvo in priprosto ljudstvo ohrani svojo нравno čistost in nepokvarjenost. V нравnosti počiva velika, nedoumna moč vsakega naroda.

Za obstanek naroda je potrebna tudi krepka duševna izobrazba. Ako bi bil samo jeden jezik, samo jeden narod na svetu, bi duševna izobrazba ravno za njegov obstanek ne bila tolikega pomena. Drugače je sedaj, ko je mnogo različnih narodov na zemlji. Narod živi poleg naroda, drug upliva na drugega. Večji upliv ima vedno isti narod, ki je bolj izobražen. Saj je tako tudi med posameznimi ljudmi. Oni je voditelj, ki je najbolj izobražen. Duševno manj razvit in izolikan narod se mora udati in klanjati večji moči svojega izobraženejšega sosedu. Naši narodni nasprotniki so o tem dobro poučeni. Le vsled tega nam nočejo dati slovenskih ljudskih šol, gimnazij in vseučilišč, ker vedo, da bi si s tem pridobil nadarjeni slovenski narod tako duševno izobrazbo, ki bi ga storila nepremagljivega nasproti vsem narodnim nasprotnikom. Kar nam škodujejo naši narodni sosedi z odrekanjem slovenskih šol, popravimo to sami med priprostim ljudstvom z razširjanjem dobrih knjig in časopisov ter s prirejanjem poučnih predavanj, a med razumnštvom s pridnim, vstrajnim učenjem!

Tudi gmotna moč vsakega naroda ni za njegov obstanek brez pomena. Najjasneje opazujemo mi Slovenci to ob meji in okoli mest. Nemški kapital prestavlja narodne meje vedno globokeje v našo zemljo. Nemški kapital nakupuje slovenska posestva, zida nemške šole in vodi občinske in druge volitve. A ne samo na meji je gmotna trdnost za naš narod potrebna, ampak tudi v osrčju slovenske zemlje. Kadar posestnik izgubi svoje posestvo, napoti se v mesto. Naša mesta so pa še nemška in tako postane, če ne on sam, vsaj njegovi otroci že nemški. Gmotno slaba stran pa ovira narod tudi v njegovem duševnem in нравnem razvitku. Čim bolj premožen narod, tem lažje se izobražuje in tem bolj samozavestno se ustavlja nenravnosti. Svoj narod moramo torej gospodarstveno utrjevati in krepiti!

Črni oblaki se zbirajo sedaj na političnem obzorju za nas Slovence. Kako jih razgnati, o tem naj razmišljajo zaupniki slovenskega naroda, naši državni in deželni poslanci. Mi vsi drugi pa delujmo doma, da se naše ljudstvo vsestranski okrepi. Skrbimo za njegovo нравno moč, duševno izobrazbo in gmotno blagostanje. Ako svojemu narodu pridobimo te tri reči, potem smemo ponosno izjaviti, da smo ga storili nepremagljivega.

Nobena sila, nobena večina mu ne bo mogla škodovati.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Na Dunaju so se posvetovali v soboto in v nedeljo avstrijski in ogrski ministri o nagodbenem vprašanju. Toda posvetovanje se je končalo brezuspešno. Ogrski ministri nočejo, da bi se nagodba izvela pri nas v Avstriji s § 14, a naša vlada ne more obljubiti, da bo jo izvela s parlamentom. Naš parlament so umorili nemški kričarji s svojim pobalinskim nastopanjem.

Koroško. Ob priliki Bismarkove smrti je celovski mestni zastop zopet enkrat lahko pokazal svoje vsenemško srce. Sklical je sejo. In ko so mestni očetje s prisiljeno kislimi obrazi zasedli svoje prostore, vzdigne se celovski župan Neuner. Z njim se vzdignejo tudi vsi mestni očetje. Neuner odpre svoja usta in iz njih pritekajo, kakor turobno šumenje podzemeljskega pogorskega potoka, sožalne besede o Bismarkovi smrti. Ko je končal, bil je župan tako ginjen od svojega govora, da je s tužnim srcem zaključil sejo. S tem je bila komedija v celovskem mestnem zboru končana. Če naših Nemcev luna ne trka, potem pa res ne vemo, kako se morejo take reči še uprizarjati v naših časih.

Tirolsko. Avstrijski katoliški učitelji so imeli pretekli teden v Meranu veličasten shod. Zastopano je bilo učiteljstvo s Štajarskega, Solnograškega, Gorenje in Dolenje Avstrijskega ter Českega. Razpravljali so o popolni ločitvi šole od cerkve in o odpravi vseh verskih vaj, kakor žele liberalni učitelji na škodo dobri stvari. Govorili so tudi o organizaciji učiteljskih zvez in katoliškega učiteljstva ter o važnosti avtoritete, katera ravno v pedagogičnih krogih vedno bolj izginja. Liberalni učitelji pa so imeli v Brnu svoje zborovanje. Zglašali so se tudi nad učitelji v Meranu, da upajo nastopati kot katoličani.

Bukovinsko. V Črnovicah postopajo proti Rumunom pri najvišjem sodišču, kakor proti Slovincem v Gradcu. Sodišče noče vsprejemati rumunskih vlog, češ, da je nemščina uradni jezik. Vsi nenemški narodi bodo se morali združiti ter odločno nastopati proti krivični nadvladi nemškega jezika v naši državi.

V vročem poletju je rado suhoparno. Podlistki mladega urednikoviča se v tem gotovo ne razločujejo od vročega poletja.

Maron, mladi spoznovalec z Libanona.

(Povest. — Prevel A. J.)

(Dalje.)

Nato Maron pogumno nadaljuje: «Moj mladi gospod, Ali, sin nadmuftija v Sidonu, želi nekaj mrzlega mleka v okrepcavo. Pot od Sidona do tu ga je utrudil.»

Ko Druzi slišijo, da je Ali sin veljavnega muftija, skočijo po koncu in ga prijazno pozdravijo. To da Aliju pogum in on reče:

«Hvala lepa, moji prijatelji! Le sedite, kajti gotovo ste zmučeni od boja in težavnega potovanja.»

Nato da pastirju, ki jima ni prav zaupal cekin in reče: «Daj nama hitro nekaj mleka in kruha, drugače obnemoreva.»

Zdaj se tudi pastir globoko prikloni pred radodarnim mladim gospodom in gre naglo po kruh in mleko. Eden izmed Druzov pa je dobro vedel, da je sidonski mufti zelo bogat in da vodi vstajo Druzov, zato vpraša začuden: «Oprostite, gospod! Ali sami in peš potujete skoz strmo gorovje?»

Ali ne ve odgovora. Maron spozna nje-

govo zadrego in naglo reče: «Moj mladi gospod je svoje spremljevalce pustil tam gori pri gorečem gozdu.»

«Mi jim ponese mo kruha in vina, ako želite,» pravi Druz.

«Hvala,» odgovori Ali. «Moji spremljevalci bodo gotovo kmalu prišli v dolino.» Dalje ne more govoriti. On ne ve, kako bi se znebil Druzov in izpeljal svoj rešilni načrt. Zato poprime zopet Maron besedo:

«Mojemu mlademu gospodu lahko storite večjo uslugo, ako hitro nesete svojemu poglavarju pri Djecinu neko naročilo.»

«Da, da,» reče zdaj Ali in da vsakemu Druzu majhen cekin, «Moj služabnik ima prav. Jaz sem preveč utrujen in ne morem danes več prinesiti naznanila pred Djecin. Vendar pa je naznanilo zelo važno in nujno. Pojdite torej k svojemu poglavarju in mu izročite moje povelje, da naj s svojimi bojovníki ostane pri Djecinu, dokler jaz sam ne pridem tje in mu ne izročim tajnih ukazov.»

«Gospod,» odgovori Druz, «jaz, tvoj služabnik bodem šel. Moja dva tovariša pa lahko tukaj ostaneta, da te strežeta in tudi varujeta.»

Ali ne ve, kaj bi rekel na to. Maron pa mu pomaga in reče: «Moj gospod, dovoli mi majhno opombo.»

«Poslanstvo je zelo važno. Tega Druza

bi med potom skriti Maroniti lahko napadli in umorili. Bolje je torej, da gredo vsi trije.»

«Da, da,» mu pade Ali v besedo. «Moj služabnik ima prav. Pot je za Vas nevarna, pojdite torej vsi trije, pa naglo.»

«Gospod,» odgovori Druz vesel, «ti si pameten in skrbiš za nas. Mi smo ti pokorni.» In Druzi vzamejo svoje puške in se odpravijo takoj na pot. Maron jim še reče pri odhodu:

«Ko vas moj mladi gospod zopet najde pri Djecinu, Vas bode bogato obdaroval.»

(Dalje prih.)

Iz boja za sv. vero.

Bil je meglen jesenski dan. Nebo je bilo polno oblakov, iz katerih je vedno rosilo. Ves dan se solnce ni prikazalo, da bi razsvetlilo veliko ravnino, na kateri so bile zbrane hrabre čete bolgarskih vojakov v največjem miru in tihoti.

V jednom vojaških šotorov, v sredi svojih vojakov sedi mlad častnik Nikolajev. Že večkrat je povzdignil svojo glavo in gledal na ravnino, po kateri se je vlekla megla; bilo je videti, da nekoga pričakuje. Ker nikogar ni zagledal, je zopet sklonil glavo med roke in premišljeval o žalostnih časih svojega naroda. Hrabri Bolgari so neštevilokrat bili prisiljeni, braniti se proti divjim Turkom, ki so jim hoteli vzeti vse, kar jim je še